

Sairaalapappi

Asiaa ja anekdootteja

*Omistettu Valkealan sairaalaa luotsanneille
Seppo K. J. Utrialle ja Tuula Raudasojalle*

*Suomen tietokirjailijat ry
on tukenut teoksen kirjoittamista.*

Sairaalapappi

Asiaa ja anekdootteja

Tapani Tukiainen

VALMIIXI

2023

Tapani Tukiaisen aiemmat kirjat:

Suuntana Base Camp. Vaelluspäiväkirja Nepalista. Myllylahti 2001.

Salkutta lentelevä sherpa. Vaellus- ja unipäiväkirja. Porvoon Julmapaino 2004.

Kivipallo. Matkalla pyhiin. Porvoon Julmapaino 2006.

Lintukuningatar. Nordbooks 2009.

Munkin matkassa. Kustannuskynnyks 2012.

Pedron tähti. Ranskalaisella tiellä Canterburystä Roomaan. Enostone 2016.

Tanssien ylös Jerusalemiin. Pyhä Birgitta I. Valmiixi 2017.

Kiireesti nyt, monsieur Artaud! Valmiixi 2018.

Pyhän Olavin polulla – pyhiinvaellus Sundsvallista Trondheimiin. Pyhä Birgitta II. Valmiixi 2019.

Tyrmistyttävä muutto. Valmiixi 2020.

Juopunut pursi – kouluvierailulla Nepalissa. Valmiixi 2021.

Meren aaltoilua – Vanha vaeltaja muistelee. Pyhä Birgitta III. Valmiixi 2022.

Copyright © Tekijä.

Kopiointi kielletty.

Sairaalapappi – Asiaa ja anekdootteja.

Teksti: Tapani Tukiainen

Kuvat: Tapani Tukiaisen kotialbumi

Ulkoasun suunnittelu ja taitto: Päivi Peltoniemi

Valmiixi, Kurikka 2023

I. painos

Painopaikka: Punamusta, Vantaa

Made in Finland.

ISBN 978-952-5965-76-6

UDK 894.541

YKL 84.2

Asiasanat: sairaalapapit, sairaalateologit; sielunhoito, sairaalasielunhoito, psykoterapia, perheterapia, työnohjaus, seurakuntatyö, harvitaustilaisuudet, ehtoollinen, kuolema, merimiehet; roomalaiskatolinen kirkko, ekumenia; romaanit, kaunokirjallisuus, tietokirjallisuus

www.valmiixi.fi

Painotuotteet
4041-0619

”Hiutuvassa valossa
sääntää, tanssii, sätkii
vailla mieltä
röyhkeä, mauton Elämä.”
Charles Baudelaire, *Pahan kukat*.

Potilasluetteloista löytyvät samat ihmiset kuin kotoa, työpaikoilta ja luokkahuoneista. Samat ihmiset, samat tyypit. Jokainen voi iskeä vasaralla sormeensa, jokainen parahtaa kadottaessaan uskonsa elämään. Joku ei osaa nukkua, joidenkin itsetuntoa kalvavat yölliset painajaiset.

Sairaalat ovat meille tuttuja paikkoja. Vedämme ensimmäiset hengenvedot synnytysosastolla, päivien päättyessä löydämme itsemme uudestaan sairaalasta. Turhasta dramatisoinnista huolehtivat television poliisi- ja sairaalasarjat.

Syyskuussa 1973 sairaalapappina aloittaessani en tuntenut tätä toiseksi maailmaksi olettamaani ympäristöä. Olin vilkuillut veljeni työskentelyä, mutta se ei minua auttanut.¹

Miksi ajattelin sairaalaa enkä esimerkiksi armeijaa, vankilasielunhoitoa tai vaikka seurakuntien oppi-

---

¹ Olavi Tukiainen, edesmennyt veljeni, työskenteli sairaalapappina Raumalla ja Harjavallassa. Työskenneltyään pitkään perheneuvojana Turussa hän siirtyi ennen eläkkeelle jäämistään kirkkoherraksi Hinnerjoelle.

laitostyötä? Mahdollisuuksia oli niukasti, mutta oli joi-
takain.

Tai miksi en jatkanut seurakuntapappina, hakenut
kappalaiseksi, aikanaan kirkkoherraksi? Jos ei Porissa,
niin jollakin Varsinais-Suomen tai Satakunnan meren-
rantapaikkakunnalla?

*

Mystifioinnin ja selvän naisvaltaisuuden lisäksi
minua houkutteli sairaalamaailmassa kokonainen
kimppu asioita. Keskeisinä pidin työkenttien rajalli-
suutta ja työaikojen säännöllisyyttä. Merkittävää oli
myös yksittäisten ihmisten vierelle pysähtyminen ja
heidän kuuntelemisensa.

Jatkoin sairaalapappina vuoden hengähdystaukoa
lukuun ottamatta 35 vuotta. Työpaikkoja minulla oli
ainoastaan kaksi. Ensimmäinen Kuusankoskella Poh-
jois-Kymenlaaksossa ja toinen Kuusankosken naapuri-
kaupungissa, Lahdessa. Sairaalat ja hoitolaitokset oli-
vat tyypiltään somaattisia ja psykiatrisia.

Sydämeni myin kaikkine tykytyksineen ja lisä-
lyönteineen Valkealan psykiatriselle sairaalalle, sen
potilaille, paikan työilmapiirille, sieluani monin tavoin
kostuttaneelle kasvualustalle.

Ennätin toimia tässä Mikkelin tien varteen sijoit-
tuvassa Beeskissä yli kaksikymmentä vuotta. Potilaat
tulivat tutuiksi, työntekijät tulivat tutuiksi.

Vaikka sairaalaa ei enää ole, vaikka se on puhal-
lettu savuna ilmaan, korviini on kantautunut viestejä,
miten siellä työskennelleet saavat edelleen salaperäisiä
kutsuja sen raunioille. Paikan vetovoimassa on jota-
kin, joka ei ole asettunut ainoastaan omien korvien
väliin.

HAAVOITTUNEISUUTTA

Posliiniveistokset huokuivat valkoista kylmyyttä. Ne punoutuivat toisiinsa lapamatoa muistuttavina sykeröinä, omalaatuisina torsoina, ihmisruumiin irrallisina kappaleina. Jalkoja työntyi kiiltävästä massasta ylös ja sivuille.

Rachel Kneebone, englantilainen kuvanveistäjä, oli pannut Mäntän Serlachius-museon ”Punoutua”-näyttelyssä esille koko maailman. Maailman ilon, tuskan, poljettuna olemisen, taivaan kapeita portaita kapuamisen.

Jo taideteosten nimet kertoivat mielestäni paljon, kuten: ”*Silmät, jotka katsovat läheltä haavoja ovat itse haavoittuneet.*”²

*

Muistan Kuusankosken aluesairaalan päärakennuksen portaita harpponeen Ilpo Kontulan, reippautta uhkuneen nuoren gastrokirurgin.

Kontula on kirjoittanut kirjan, jossa hän kertoo saamistaan hälytyksistä, yöllisistä ajomatkoista sairaalaan, toisinaan mahdolltomilta tuntuvista leikkaussalitalanteista.³

---

² Rachel Kneebone kertoo käyttävänsä valkoisissa posliiniteoksissaan inhimillistä kauneutta kauhun kiihdyttimenä. – Timo Valjakan kuratoima näyttely ”Punoutua” oli esillä taidemuseo Göstan paviljongissa kesällä ja syksyllä 2022.

³ Ilpo Kontula, *Provinssikirurgi*. Reuna Kustanne 2016.

Teoksen luettuani jäin kysymään, tapahtuiko vuosia jatkuneen ihmisten paikkaamisen ja vatsojen avaamisen keskellä haavoittumista, näkökyvyn heikkenemistä? Miten kirurgin työ oli mahdollista inhimillisyyttä ja herkkyyttä pois sulkematta?

Entä veljeni, jonka olisi suonut nauttivan grafiikan tekemisestään ja elämästään pitempään. Miten hänen silmänsä?

Veljeni omisti grafiikan teossa tarvittavat prässit. Kuvasi töissään Uuden Valamon luostarin rakennuksia ja vastatuulesa pyristeleviä munkkeja. Ja kirjoitti kokemuksestaan: *”Nämä kuvat ovat kuin vedoksia syöpyneestä sielustani.”*

Ja jatkoi samassa yhteydessä: *”Elämä syövyttää ihmisen sielua, niin kuin happo syövyttää kuparilevyä, josta sitten vedostetaan kuva. Itselläni myös työ ihmisten parissa on syövyttänyt sieluani, en pidä sitä pahana vaan pikemminkin arvokkaana asiana.”*⁴

*

Olen nähnyt leikkaussalissa ihmisen auki viilletyn vatsan ja vatsaontelon sisukset sivuille työnnettyinä. En perääntynyt hoitajien kahvihuoneeseen, mutta yllätyin vatsapeitteiden alta löytyneen todellisuuden moninaisuutta ja siitä huokuvaa herkkyyttä.

Ruumis on kaukana mistään automaattista tai koneesta. Häiriöiden ja kipujen esiintyminen tuntuu enemmän säännöltä kuin poikkeukselta.

Näen tämän ihmisen sisältä paljastuneen herkkyyden silmissäni edelleen. Tunnen syyllisyyttä jokaista

---

⁴ Haastattelu Olavi Tukiaisesta *Ristinkukkia*-lehdessä. Herättäjä.

sikaria sytyttäessäni tai ruumistani muulla tavalla vahingoittaessani. Korvissani tinnituksena kuuluva dieselmoottorin sytkytys ja sitä säestävät kohahdukset ovat minulle merkkejä elämästä. Asiat ovat kohdallaan niin kauan kuin äänet säilyvät.

*

Sairaalatyö oli minulle hyvää ja tärkeää aikaa. Ennen pitkää tunsin kuitenkin turtuneisuutta, silmäluomien painumista, kehoa kuuntelemista. Myötätuntouupumista.

Onni oli myötä ja pääsin toviksi toisenlaiseen työhön, merimiespapiksi Italiaan. Aika kului kirjalaukkujen kantamisessa, merimiesten ja muiden suomalaisten tapaamisissa, laivakäyntejä tehdessä.

Vuosi kului nopeasti ja samalla kävi ilmi, että jotakin jäi puuttumaan tässä merimieskirkon mutkattomassa konkretiassa.

Ihmisten haavojen katseleminen ei ollut sulkenut silmiäni, kaipasin ihmisten syvempää kohtaamista. Palasin sairaalapapiksi Kuusankoskelle, pääsin perheterapiakoulutukseen ja tulin valituksi johtavaksi sairaalapastoriksi Lahteen. Sielunhoidon rinnalle nousi hallintoa ja taistelua työmuodon puolesta.

*

Olen ollut eläkkeellä jo pitkään. Sairaalatyöskentely ja työn mukanaan tuomien haavojen katseleminen ovat vaatineet veronsa. Maksan niistä muiden auttajien rinnalla edelleen.

Välillä vauhti hiipuu, Facebookin päivitykset eivät kiinnosta. Kaikesta on tullut hitaampaa, sormien puutuneisuus tuntuu muuallakin kropassa.

Jos kylpisin rahassa, hakeutuisin ehkä takaisin psykoterapiaan. Kunnan sielunhoitokin kävisi, jos sellaista olisi pian kahdeksankymppiselle tarjolla. Lapiroisin aamuyön pitkinä tunteina keräämääni painolastia, eläisin hitusta valoisampana ja vantterampana tapaa-miskerrasta toiseen.

Kertoisin psykoterapeutille myös ilosta, mustaras-taiden laulusta, kunnan lapsista ja vaimon kanssa tekemistäni kävelylenkeistä. Puhuisin eläkkeen mukana saavuttamastani vapaudesta, suurenmoisesta kirjoittamisen rauhasta, unien ja kuvitelmien rikkaasta maailmasta.

”La vie est une fête, elämä on juhla”, laulaa *Pedron tähti* -kirjani ensimmäisillä lehdillä Irina Björklund.⁵ Allekirjoitan tämän pyhiinvaelluskirjani motoksi valitsemani ajatuksen edelleen.

---

⁵ Tapani Tukiainen, *Pedron tähti. Ranskalaisella tiellä Canterburystä Roomaan*. Enostone 2016.